

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ISAAC, ieromonah

Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul / Ieromonahul Isaac ;
trad. din lb. greacă și note de George Alexandru Papadopol. -
București : Bookzone, 2026

ISBN 978-630-305-673-9

I. Papadopol, George Alexandru (trad. ; note)

2

Redactor: **Crenguța Nicolae**
Grafician copertă: **Teodora Savu**
Tehnoredactor: **Anca Marisac**

Ieromonahul ISAAC

Viața Cuviosului Paisie Aghioritul

Copyright © Sfânta Mănăstire „Sfântul Ioan Botezătorul”,
Metamorfoși, Halkidiki

© Bookzone 2026, pentru prezenta ediție
Toate drepturile rezervate pentru limba română.
Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată
sau reprodusă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București

Comenzi și informații:

Telefon: 031-433.50.68

E-mail: office@bookzone.ro

www.bookzone.ro

IEROMONAHUL ISAAC

Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul

*Traducere din limba greacă și note de
George Alexandru Papadopol*

Bookzone
BUCUREȘTI, 2026

Cuprins

PROLEGOMENE	7
-------------	---

Prima parte - VIAȚA SFÂNTULUI PAISIE

I ÎNAINȚAȘI DUPĂ TRUP ȘI DUPĂ DUH	19
II PREGĂTIRI ASCETICE	27
III STAGIUL MILITAR	45
IV CĂUTĂRI LĂUNTRICE ȘI PREGĂTIRE DUHOVNICEASCĂ	57
V VIETUIITOR DE OBȘTE LA MĂNĂSTIREA ESFIGMENU	65
VI ÎN MĂNĂSTIREA IDIORITMICĂ FILOTEU	79
VII LA MĂNĂSTIREA STOMIU DIN KONITSA	97
VIII PUSTNIC LA MUNTELE SINAI, CEL DE DUMNEZEU CĂLCAT	129
IX LA SCHITUL IVIRONULUI	149
X ÎN PUSTIA KATUNAKIILOR	161
XI LA COLIBA CINSTITEI CRUCI	171
XII LA PANAGUDA - DĂRUIRE CELOR ÎNDURERAȚI	235
XIII BOALA ȘI FERICITA ADORMIRE	287
XIV MINUNILE DE DUPĂ ADORMIRE	305

**Partea a doua - BIOGRAFIA ÎMPĂRȚITĂ
ÎN UNITĂȚI TEMATICE**

I VIRTUȚI	325
1. Înstrăinarea deplină	327
2. Ascultarea	332
3. „Bogăția de smerenie”	338
4. Ostenitor și propovăduitor al pocăinței	348
5. Neagoniseala	355
6. Nesațul în asceză	361
7. Ostenind și lucrând	373
8. Mireasmă de evlavie	379
9. „Iubit-a dreptatea”	386

10. Mărinimia	391
11. Încrederea în Pronia lui Dumnezeu	394
12. Înger al păcii	399
13. Candelă a discernământului	403
14. Iubitor al liniștii	412
15. Trezvia	419
16. Rugăciunea – Tipicul său	425
17. Nepătimirea	444
18. Dragostea nobilă	448
II HARISME	461
1. Depășirea legilor firii	463
2. Împăcarea cu zidirea	478
3. Rugător pentru întreaga lume	483
4. Învățător înzestrat cu har	491
5. Harisma mângâierii	495
6. Vrajmaș și prigonitor al diavolilor	500
7. Mir vărsat	511
8. Înțelegere cu vorbitori de alte limbi	516
9. Deplasări mai presus de fire	520
10. Simțirea rugăciunilor și a chemărilor	524
11. Cunoscător al stării sufletelor celor adormiți	529
12. Străvedere și înainte-vedere	532
13. Harisma vindecărilor	554
14. Arătări sfinte	568
15. Far al luminii necreate	573
Partea a treia – SLUJIREA APROAPELUI	
1. Învățătorul pustiei	583
2. Misiune din pustie	586
3. Ieșiri în lume	591
4. Apărător al tradiției	601
5. Către Biserica Mamă	611
6. În slujba neamului și a Patriei	620
POSTFAȚĂ	
<i>Testamentul duhovnicesc al Starețului</i>	639

PROLEGOMENE

Despre Fericitul Stareț Paisie, cel deja proslăvit ca Sfânt al Bisericii noastre, s-au tipărit de către feluriti autori multe scrieri, care cu adevărat au adus folos și l-au făcut mai cunoscut. Însă cele ce au fost puse în circulație se referă mai ales la învățătura și la minunile sale, având foarte puține date biografice.

Lipsa unei biografii alcătuite în chip sistematic al Sfântului Stareț a fost constatată de unul dintre fiii săi duhovnicești, Starețul nostru, ieromonahul Isaac¹, care a hotărât să împlinească acest gol.

A început alcătuirea scrierii la aproape doi ani după adormirea Cuviosului Paisie (29 iunie 1994, stil vechi), fiind ajutat de obștea sa, și se apropia de desăvârșirea ei. Însă adormirea lui (3 iulie 1998, stil vechi) a amânat tipărirea biografiei sale care era aproape gata.

Aceasta a rămas nepublicată, deoarece, deși încă avea trebuință de îndreptări și completări, greutatea și împrejurările care s-au ivit după ce am devenit orfani s-au arătat nepotrivite pentru un asemenea demers. Mai mult decât atât, exista și o neputință vădită din partea noastră. Pentru aceasta, vreme de trei ani și mai bine, biografia a rămas neatinsă.

¹ Prologul a fost scris de obștea starețului Isaac, redă cugetele sale și tâlcuiește întreaga strădanie a scrierii *Vieții Cuviosului Paisie*.

LBRIS

We know
books

PRIMA PARTE

Viata
Sfântului Paisie

LBRIS

We know
books

I

**ÎNAINTAȘI DUPĂ TRUP
ȘI DUPĂ DUH**

Farasa cea mărginașă

Farasa sau „Varasio”, patria Starețului Paisie, era înainte de schimbul de populații⁶ un sat de frunte, bine rânduit, al romeilor⁷ de la hotarul Capadociei. Cele șase sate ale Farasei se află la aproape două sute de kilometri la sud de Cezareea. Deși izolate adânc în profunzimea Asiei Mici, au izbutit să păstreze nealterate ortodoxia, conștiința de neam și limba lor.

Farasenii erau vestiți pentru bărbăția lor. Datorită curajului lor, satul a rămas neocupat de ceți⁸ (insurgenți turci), ca o parte liberă a elenismului în îndepărtata Capadocie, astfel încât mulți dintre cei prizoniți de turci

6 Schimbul de populații a fost o măsură impusă prin Tratatul de la Lausanne (1923), prin care creștinii ortodocși din Asia Mică au fost strămutați în Grecia, iar musulmanii din Grecia au fost mutați în Turcia, pe criteriu religios, nu etnic, punând capăt prezenței istorice a comunităților ortodoxe din acele regiuni (n. tr.).

7 Cuvântul „romeu” (n.gr. Ρωμιός) provine din grecescul medieval *romaios*, care însemna cetățean al Imperiului Roman de Răsărit (Bizantin). Mai ales în perioada otomană, termenul a ajuns să-i desemneze pe greci, adică pe creștinii ortodocși. Astăzi, cuvântul poate avea o încărcătură afectivă și se referă fie la grecii din Turcia, fie, în sens mai larg, la greci ca purtători ai unei identități istorice și spirituale specifice (n. tr.).

8 Ceții (turc. çete, „bandă armată”, „tâlhari”) – trupe armate neregulate, alcătuite în principal din infractori condamnați sau recidiviști, organizate și utilizate pentru acțiuni violente în Asia Mică, îndreptate împotriva populațiilor creștine locale (n. tr.).

aflau acolo scăpare. Pentru aceasta, pe bună dreptate, farasenii au fost numiți Macabei⁹.

Dar nici femeile din Farasa nu rămâneau mai prejos în vitejie și eroism. Odinioară, turcii urmăreau un grup de femei ca să le prindă. Printre ele se aflau și rude ale Starețului. Acestea au ales să se arunce în râu și să se înece, pentru a-și păstra credința și cinstea, decât să fie prinse de turci și batjocorite în haremurile lor.

În Farasa existau cincizeci de biserici. Unele erau vechi mănăstiri, care odinioară se aflau în mare înflorire. Existau multe agheasme¹⁰, vestite în toată Capadocia pentru minunile lor. Biserica centrală era închinată cuvioșilor mucenici Varahisie și Iona, care, după tradiție, au pătimit acolo pe la mijlocul secolului al IV-lea după Hristos.

Farasenii erau continuatorii unei deosebite tradiții ascetice, care își are începutul în marii Părinți capadocieni. Iubeau Biserica, aveau evlavie și duh de nevoiță. În posturile mari și în zilele de post ale anului, cei mai mulți țineau ajunare până la ceasul al nouălea¹¹.

Ultima strălucire și cea mai desăvârșită expresie a acestei tradiții a fost preotul satului, Sfântul Arsenie Capadocianul (1841-1924)¹².

9 Familie preoțească iudaică care a fost în fruntea luptei împotriva lui Antioh al IV-lea Epifanes (175-164 î.Hr.). În sens figurat, desemnează luptătorul zelos în apărarea credinței și a patriei.

10 Izvoare cu apă sfințită, tămăduitoare, care au apărut în mod miraculos, adesea ca urmare a intervenției divine, cum ar fi rugăciunile unui sfânt sau descoperirea unei icoane făcătoare de minuni (n. tr.).

11 Consumarea hranei de post după ceasul al nouălea bizantin (ora 15.00).

12 Viața Sfântului Arsenie Capadocianul a fost scrisă de Starețul Paisie. Tot el a scris și lucrările: *Cuviosul Hagi-Gheorghe Aghioritul, Părinți aghioriți și viețuirea aghioritică*, precum și *Epistole. Seria „Cuviosul Paisie, Cuvinte”*, editată de Sfânta Mănăstire a Sfântului Ioan Teologul din Suroti, cuprinde învățătura Starețului.

Viața sa sfântă și multe sale minuni au fost pricină ca să alerge la el nu numai creștini, ci și musulmani din toată Capadocia.

Familia sa

Viețuind în acest așezământ binecuvântat, înaintașii Starețului se deosebeau prin evlavie lor aleasă.

Bunica sa, Hagi-Christina, avea un paraclis al său, închinat Arhanghelului Mihail, aflat departe de sat. Din când în când rămânea acolo singură, în liniște, cu rugăciune și post. Când iarna rămânea izolată din pricina zăpezilor, găsea la fereastra bisericii o pâine caldă. Își făcea rugăciunea și o mânca. Avea o casă și la Adana. Acolo îl găzduia pe Cuviosul Arsenie, când acesta mergea pe jos în pelerinaj la Sfintele Locuri.

Numele lor de familie de la început era Hagidighenis. Mai târziu au fost siliți să ia ca nume de familie numele străbunicului Starețului, care se numea Teodosie. Tatăl său, așadar, se numea la început Prodromos Teodosiu. Însă, fiind urmărit de turci, și-a schimbat din nou numele de familie în Eznepidis, care înseamnă „străin”. Trăgându-se dintr-un neam înstărit din Farasa, dintr-o familie care deținea conducerea satului (președinția) de multe generații, a fost președinte al satului timp de decenii, fiind înzestrat cu harul bunei chivernisiri. Era credincios și evlavios. Îl cinstea în mod deosebit pe Cuviosul Arsenie și îi era supus în toate.

Prodromos era meșter bun, mâinile îi erau îndemnatice la toate. Lucra ca agricultor în Farasa, dar avea și o topitorie în care lucra fierul. Era curajos și îndrăzneț. De tânăr cutreiera prin locuri neumblate din Farasa și se cățara pe stânci primejdioase. La vârsta de șaisprezece ani a rănit un leu și s-a luptat cu el. Mai presus de toate

Însă era foarte iubitor de patrie, războinic viteaz, trăgător iscusit și străjer neînfricat al hotarelor. A salvat de multe ori satul de ceți. Odată s-a îmbrăcat în hanâma¹³ și a mers în tabăra lor. Acolo a cerut să fie dus în fața căpeteniei ceților, căruia i-a smuls arma din mână și, împreună cu flăcâii săi, i-au alungat de pe acele meleaguri. De multe s-a aflat în primejdie; odată chiar a fost prins prizonier, dar îl păzeau rugăciunile Cuviosului Arsenie.

Când, în calitate de președinte, se ducea la Adana pentru treburile satului și se înfățișa înaintea lui Kemal¹⁴, acesta, apreciindu-i vitejia, îl saluta spunând: „Bine ai venit, flăcăule, romeule.”

Mai târziu, după strămutarea în Grecia, a izbucnit războiul greco-italian. Deși era deja înaintat în vârstă, dar încă plin de entuziasm tineresc, voia să meargă să lupte ca voluntar.

Era drept, iubitor de aproape și milostiv. Când statul grec a dat pământuri pentru reabilitarea refugiaților, bătrânul Prodomos, în calitate de președinte și în Konitsa, s-a îngrijit mai întâi de ceilalți faraseni, iar pentru familia sa a păstrat ogoarele cele mai rele, pământul cel mai neroditor. Ca să le desțelenească și să le curețe de mărăcini, aprindea focuri, iar din această cauză i s-au vătămat ochii.

Mama Starețului se numea Evloghia¹⁵. Provenea din neamul Frangopoulos și era rudă cu Cuviosul Arsenie. Era chibzuită, înțeleaptă, harnică, foarte evlavioasă și crescuse sub povătuirile Cuviosului Arsenie.

13 Femeie din nobilimea turcă, doamnă (n. tr.).

14 Mustafa Kemal Atatürk, militar, conducător al forțelor armate turcești și ulterior fondatorul și primul președinte al Republicii Turcia (n. tr.).

15 Cu privire la numele mamei sale, Starețul mărturisește că numele acesteia era Evloghia și ca atare era înscrisă în diptice, însă în Konitsa era numită Evlampia (n. tr.).

Pe gingașa Evloghia au măritat-o de mică, la vârsta de cincisprezece ani, cu Prodomos Eznepidis.

Aceste suflete binecuvântate, Prodomos și Evloghia, au avut zece copii. Primii doi, Ecaterina și Sotiria, au murit de mici. Când Cuviosul Arsenie l-a botezat pe al treilea copil, o fată, a spus s-o numească Zoe¹⁶. De atunci toți au trăit. Numele lor, în ordinea vârstei, sunt: Zoe, Maria, Rafail, Amalia, Haralambos, Arsenie (Starețul Paisie), Hristina și Luca. Rafail și Hristina încă mai trăiesc.

Botezul și deportarea

Astfel, în Farasa din Capadocia, cea roditoare de sfinți, la data de 25 iulie 1924, în ziua pomenirii Adormirii Sfintei Ana, s-a născut Starețul.

La botez, părinții voiau să-l numească Christos, după numele bunicului. Însă Cuviosul Arsenie i-a spus bunicii sale: „Ei, Hagi-anna¹⁷, atâția copii ți-am botezat! Nu vei da și unuia numele meu?” Iar părinților le-a spus: „Înțeleg că voi vreți un urmaș al bunicului, dar oare nu-mi doresc și eu un urmaș călugăr?” Și, întorcându-se către nașă¹⁸, i-a spus: „Arsenie să spui.” Astfel i-a dat numele său și binecuvântarea sa și a văzut dinainte că va deveni călugăr, precum și s-a făcut.

În anul în care s-a născut Starețul a avut loc schimbul de populații¹⁹ și creștinii din Asia Mică au fost smulși

16 Zoe (n.gr. Ζωή) înseamnă în limba greacă „viață” (n. tr.).

17 Cuvânt turcesc compus. Apelativ care exprimă respect și afecțiune. Înseamnă: „maică închinătoare”.

18 Nașa sa a fost Anastasia, soția lui Prodomos Kortsinoglou, psaltul cuviosului Arsenie.

19 Schimbul de populație greco-turc din 1923, convenit prin Tratatul de la Lausanne, a fost un schimb forțat masiv de populații bazat pe religie, nu pe etnie, care a implicat expulzarea a circa 1,5-2 milioane de ortodocși greci

din vetrele lor strămoșești. Atunci și familia Starețului, împreună cu ceilalți faraseni și cu Cuviosul Arsenie, a luat drumul amarei strămutări. Pe vapor, în îmbulzeală, cineva a călcat pe pruncul Arsenie, care s-a aflat în primejdie de moarte. Însă Dumnezeu l-a ținut în viață pe alesul Său, fiindcă avea să ajungă povățuitor al multor suflete către Împărăția Cerurilor. Starețul, din smerenie, spunea mai târziu: „Dacă aș fi murit atunci, când aveam harul Botezului, m-ar fi aruncat în mare să mă mănânce peștii, și măcar mi-ar fi spus «mulțumesc» vreun peștișor, și aș fi mers în rai.” Prin aceasta voia să spună că, trăind mai departe, nu a făcut nimic vrednic.

Au stat pentru puțin timp în Pireu. Apoi au fost duși la cetatea insulei Corfu, unde Cuviosul Arsenie a adormit și a fost îngropat, potrivit prorociei sale: „Eu voi trăi patruzeci de zile în Grecia și voi muri pe o insulă.” După aceea s-au mutat într-un sat din regiunea Igumenitsa și, în cele din urmă, au rămas în Konitsa.

Pe noul botezat Arsenie, prunc de patruzeci de zile, părinții săi l-au adus în Grecia mamă, un necunoscut printre mulțimile de refugiați. Pe acela care, după ani, avea să devină cunoscut în toată lumea și să călăuzească mulțimi de oameni către cunoștința de Dumnezeu. Încă din primele zile a cunoscut durerea și necazurile oamenilor. Mai târziu, el însuși va deveni un liman de mângâiere pentru mii de suflete încercate.

II

PREGĂTIRI ASCETICE

din Turcia și aproximativ 500 000 de musulmani din Grecia, transformând comunități autohtone în refugiați (n. tr.).

Creșterea într-o învățătură și certarea Domnului²⁰

Micul și binecuvântatul Arsenie, odată cu laptele pe care îl sugea, învăța de la părinții săi și evlavia către Dumnezeu. În loc de basme și povești, îi vorbeau despre viața și minunile Cuviosului Arsenie. În sufletul lui s-au născut admirația și dragostea pentru Hagiefendi²¹, așa cum îl numeau pe Cuviosul Arsenie. De mic voia să devină și el monah, ca să se asemene „Sfântului” său.

Persoana care, după Cuviosul Arsenie, a influențat în chip binefăcător întreaga sa viață a fost mama sa, față de care simțea o dragoste deosebită și pe care o ajuta cât putea. De la ea a învățat smerenia. Îl povățuia să nu caute să-și învingă tovarășii de joacă și apoi să se mândrească, nici să urmărească să calce primul linia de sosire, fiindcă era același lucru, fie dacă sosea primul, fie ultimul.

De asemenea, l-a deprins cu înfrânarea, să nu mănânce înainte de ceasul mesei. Iar încălcarea acestei rânduieli o socotea desfrânare.

²⁰ Efeseni 6, 4.

²¹ Hagiefendi este un termen compus, format din apelativul Hagi (turc. *Haci*) – dat închinătorilor la Locurile Sfinte – și cuvântul turcesc *efendi*, care înseamnă „domn”, „stăpân”, „nobil” care a făcut pelerinaj (n. tr.).